

Undervisningsministeriet
liz.nymann.lausten@udst.dk

Fredag den 8. april 2011

Dansk Folkeoplysnings Samråds hørings svar til forslag til Lov om ændring af lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (Demokratisk medborgerskab, styrkelse af folkeoplysningens lokale forankring, mindre bureaukrati m.v.)

Med henvisning til Undervisningsministeriets høringskrivelse dateret 30. marts 2011, skal Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS) bidrage med følgende bemærkninger.

Lovforslaget bygger på de anbefalinger som det nationale Folkeoplysningsudvalg kom med i rapporten "Folkeoplysningens samfundsmæssige betydning" fra efteråret 2010. DFS havde igennem længere tid argumenteret for et sådant udvalg og det var derfor med fuld opbakning fra os, da daværende undervisningsminister Bertel Haarder nedsatte udvalget i 2009.

DFS har haft to repræsentanter i udvalget og har været yderst tilfreds med både arbejdet i udvalget og med resultatet i form af rapporten. Det er en rapport med 38 meget fine forslag, som DFS kan bakke op om. Undervisningsministeren har tilkendegivet at ville følge alle undtagen én, nemlig forslag 33 om at overføre midler fra VUC til folkeoplysningen.

Godt 1/4 af forslagene indgår i den aktuelle lovrevision, mens andre anbefalinger udmøntes på anden vis. DFS vil følge udmøntningen af dem meget nøje og bidrager meget gerne konstruktivt hvor vi kan. I den forbindelse vil vi gerne udtrykke stor tilfredshed med den måde, Undervisningsministeriet hidtil har involveret DFS i arbejdet.

I kommissoriet for det nationale folkeoplysningsudvalg står der, at *"...folkeoplysningens kerneopgave [er] at give mennesker redskaber til at begå sig i den tid og det samfund, de lever i, så den enkelte ikke bare bliver en passiv tilskuer til tilværelsen, men i stand til aktivt at leve i et moderne samfund."* Denne kerneopgave tager folkeoplysningen gerne på sig. I DFS ser vi tre hovedopgaver – eller søjler – for folkeoplysningen i den forbindelse:

Søjle 1: Fri Folkeoplysning

Den frie folkeoplysnings aktiviteter baseret på deltageres interesser.

Søjle 2: Uddannelsesaktør

Folkeoplysningens indsats som brobygger til uddannelse og som aktør i voksen- og efteruddannelsessystemet.

Danish Adult Education
Association

Gl. Kongevej 39 E, 2.tv.
DK 1610 København V

Telefon
+45 33 15 14 66

Telefax
+45 33 15 09 83

www.dfs.dk
dfs@dfs.dk

Søjle 3: Oplysningsformidler

Folkeoplysningen som formidlingspartner for samfundsrelevante oplysningsindsatser.

Mens opgaverne under søjle 1 og søjle 2 er klassiske for folkeoplysningen, er opgaverne under søjle 3 et nyere område, om end det ligger i naturlig forlængelse af de to andre. Forslag 6 og 7 i folkeoplysningsudvalgets rapport handler om inddragelse af folkeoplysningen i statslige kampagner og styrkelse af den demokratiske debat, f.eks. i form af borgerhøringer. I DFS ser vi frem til en fortsat dialog om disse opgaver.

Hovedpunktet i DFS' høringsvar er et forslag om at ændre § 11, stk. 5 vedr. tilskuddet til folkeoplysende voksenundervisning, forstået som aftenskoler

I rapporten understreger udvalget, at folkeoplysningen både har værdi for den enkelte og samfundsmæssig merværdi. De folkeoplysende organisationer og foreninger har haft stor betydning for den dannelsesproces, som er nødvendigt i et demokratisk samfund med aktive medborgere. Men selv om aftenskoler og mange andre gør et godt stykke arbejde med gode resultater, så kunne de gøre det meget bedre og for mange flere, hvis de økonomiske vilkår for deltagelse var bedre.

I 2002 blev tilskudsreglerne for den folkeoplysende voksenundervisning ændret til nu kun at udgøre max. 1/3 af udgifterne til aflønning mv. af ledere og lærere, jf. lovens § 11, stk. 5. Samtidig blev bloktilskuddet til kommunerne reduceret med 155 mio. kr. i 2003.

Rapporten dokumenterer, hvordan den kommunale støtte har været faldende i mange år. Først med et drastisk fald med lovændringen fra 2002 til 2003 og derefter som følge af kommunernes egne prioriteringer og en generelt presset økonomi i kommunerne. De seneste tal fra kommunerne dokumenterer at den faldende tendens desværre fortsætter. I alt har aftenskolerne mistet 46,4 pct. af den kommunale støtte i perioden 2002-2011. For nærmere detaljer henviser vi til vedhæftede notat om aftenskolernes økonomiske situation dateret 5. april 2011.

Samtidig kan vi se at udviklingen er med til at trække Danmark skævt. Uligheden mellem de bynære kommuner og kommuner i det såkaldte udkants-Danmarks er stort og stigende. Det betyder, at borgerne i visse kommuner stilles ringere end andre, når det handler om adgang til den ikke formelle kompetenceudvikling og muligheden for at udøve sit aktive medborgerskab. Samtidig ved vi at de folkeoplysende organisationer står parat til at påtage sig opgaven i hele landet og på meget kort tid kan etablere de relevante tilbud alle steder. Det kræver blot, at økonomien er til stede.

DFS foreslår at § 11, stk. 5 ændres således at tilskuddet til den folkeoplysende voksenundervisning, herunder også Folkeuniversitetet, fremover udgør mindst 50 pct. af udgifterne til aflønning mv. af ledere og lærere, jf. forslag 33 i Folkeoplysningsudvalgets rapport.

For at undgå at forslaget får konsekvenser i form af faldende aktivitetsniveau i kommunerne, må forslaget nødvendigvis bakkes op af en genopretning af det statslige bloktilskud til kommunerne.

I lovforslaget afviser regeringen forslaget, idet man ikke ønsker, at flytte midler fra kompetencegivende til ikke-kompetencegivende uddannelse. Med argumentet henvises til rapportens forslag nr. 33, der indebærer at der flyttes midler til folkeoplysningen fra avu-forløb og hf-enkeltfag for kursister, der ikke går til eksamen. DFS skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at det netop er eksamen, der gør disse uddannelser kompetencegivende. En kursist, der ikke tager eksamen efter endt forløb har ikke opnået en formel kompetence. For DFS er det dog ikke afgørende hvor finansieringen findes.

I det følgende gives DFS' kommentarer til lovforslagets hovedpunkter

Ændring af lovens formålsbestemmelser (rapportens forslag 1, lovforslaget nr. 7, 12 og 25-26)

DFS må anbefale, at demokratisk medborgerskab skrives ind i en samlet formålsparagraf for hele loven. DFS finder således ikke at forslaget om, at demokratiforståelse og aktivt medborgerskab skrives ind i formålene for de enkelte former for folkeoplysende voksenundervisning er hensigtsmæssigt.

Vi må henlede opmærksomheden på, at den folkeoplysende voksenundervisning i Folkeoplysningsudvalgets rapport generelt anvendes som samlebegreb for aftenskoler, daghøjskoler og Folkeuniversitet, med mindre andet fremgår af sammenhængen, mens lovforslaget og bemærkningerne tilsyneladende anvender begrebet som synonymt med aftenskolevirksomhed. Det er DFS' opfattelse at perspektivet på folkeoplysningens kerneopgave styrkes ved den bredere anvendelse af begrebet.

Når det er mere hensigtsmæssigt at udarbejde en samlet formålsparagraf for loven, skyldes det, at alle former for folkeoplysende voksenundervisning også bør være omfattet af andre af lovens paragraffer. Det gælder f.eks. forslaget om en kommunal folkeoplysningspolitik og forslaget om sikring af brugerindflydelse.

Kommunal folkeoplysningspolitik (rapportens forslag 2, lovforslaget nr. 17)

Sammen med forslag 33 om genopretningen af tilskuddet til folkeoplysningen anser DFS forslaget om at forpligte kommunerne til at udarbejde en kommunal folkeoplysningspolitik som det væsentligste forslag i rapporten og dermed også i det fremlagte lovforslag. Vi ser med stor forventning frem til at bidrage til arbejdet med at udvikle en kommunal folkeoplysningspolitik. Her vil være en mulighed for at placere folkeoplysningen centralt i den politiske debat i kommunerne. Med specificeringen i loven af, hvad en kommunal folkeoplysningspolitik skal indeholde, har folkeoplysningsudvalget understreget, at det handler om langt mere end administrative procedurer og lokaletilskudsregler. Vi er derfor overbeviste om, at arbejdet med denne folkeoplysningspolitik kan bane vejen for et nyt og udvidet samarbejde mellem de folkeoplysende skoler og kommunerne.

Sikring af brugerindflydelse (rapportens forslag 37, lovforslaget nr. 18)

Også sikringen af brugerindflydelsen på kommunens politik samt budget for folkeoplysning og regler for tilskud er et af de væsentligste forslag i rapporten og i lovforslaget. Det er naturligt at der netop på dette område lægges op til aktivt medborgerskab ved at sikre brugerindflydelsen. De kommunale folkeoplysningsudvalg vil være den oplagte ramme for sikring af brugerindflydelsen. Forslaget medvirker endvidere til et kommunalt fokus på området. DFS støtter dette forslag varmt.

Kommunal udviklingspulje (rapportens forslag 10, lovforslaget nr. 1, 5, 14 og 15)

DFS hilser principielt forslaget om en kommunal udviklingspulje velkommen. Også inden for folkeoplysningen er der nemlig i disse år behov for at udvikle sig og finde nye veje. Men da forslaget blev fremsat i rapporten, havde det en klar sammenhæng med forslag 33 om forbedrede økonomiske rammer for folkeoplysningen overalt i Danmark. I det fremsendte lovforslag er der imidlertid en bemærkning om, at det ikke er hensigten, at kommunerne i den forbindelse skal pålægges øgede udgifter til den frie folkeoplysende virksomhed. Vi er derfor bekymrede for effekten af denne pulje. I mange kommuner er der skåret så langt ned i støtten, at tilskuddet dårligt nok rækker til det mest basale, og en udviklingspulje finansieret inden for rammen vil være så lille, at det ikke giver mening. Det vil bl.a. gælde i Haderslev, hvor støtten til folkeoplysning kun ligger på 7 kr. pr. borger i 2011. Hvis en udviklingspulje skal have effekt, vil det derfor i mange kommuner kræve, at der afsættes en større ramme til folkeoplysning. Det er forudsætningen for, at DFS kan støtte forslaget.

Partnerskabsaftaler (rapportens forslag 30 og 32, lovforslaget nr. 6)

Dette er et forslag, der i høj grad vil udgøre en udviklingsmulighed for folkeoplysningen, som aktørerne på området må formå at udnytte. DFS bifalder derfor forslaget, idet vi gerne vil understrege den del af lovbemærkningerne, der peger på, at kommunale partnerskabsaftaler med foreninger og aftenskoler fortsat kan indgås uden for folkeoplysningens regelsæt, dvs. at folkeoplysningen – mod betaling – kan være med til at løse opgaver på andre forvaltningsområder, f.eks. sundheds- eller socialområdet.

Øvrige forslag i lovforslaget (nr. 7, 8, 9, 11 og 12)

DFS bifalder forslagene om at fravige krav om deltagerbetaling, om mulighed for at oprette lukkede hold, om en ændret tilskudsstruktur og om ophævelse af emnebegrænsningen for fleksible tilrettelæggelsesformer.

Øvrige kommentarer

DFS bemærker, at lovforslaget ikke er blevet ligestillingsvurderet.

DFS vil pege på, at der bør sikres en lige adgang for alle, herunder handicappede, til de folkeoplysende aktiviteter.

Flere af forslagene i Folkeoplysningsudvalgets rapport vedrører anden lovgivning.

Det drejer sig bl.a. om forslag 25 om driftsoverenskomster på FVU- og ordblindeområdet. Undervisningsministeriet har iværksat et analysearbejde på området. DFS stiller sig undrende overfor behovet for dette analysearbejde da Folkeoplysningsudvalget allerede har belyst det grundigt, og vil opfordre til at en lovændring på området sættes i værk snarest. DFS medvirker gerne til processen.

Det drejer sig også om forslag 29 om grænsen mellem kommerciel virksomhed og den folkeoplysende virksomhed. Det er DFS' synspunkt, at den grænse, der eksisterer i dag, er velfungerende, og kan henvise til den udmærkede beskrivelse i rapporten af, hvordan den folkeoplysende virksomhed adskiller sig fra den kommercielle: folkeoplysning sker ”...på et demokratisk nonprofitgrundlag med henblik på at styrke og udvikle [...] fællesskaber.”

I forhold til de øvrige forslag i rapporten fra folkeoplysningsudvalget, vil vi gerne fremhæve følgende synspunkter.

Vi ser med forhåbning frem til afslutningen af analysearbejdet vedr. anvisning af alle typer lokaler og anlæg mv., der er offentligt finansieret (rapportens forslag 35).

Etableringen af et Videncenter for folkeoplysning (rapportens forslag 3) med en bevilling på 6 mio. kr. vil imødekomme et stort og stort behov for viden og dokumentation på det samlede område. Vi forudsætter at videncentret skal dække hele lovens område. DFS vil på alle måder søge at understøtte videncentret. I den forbindelse vil vi gerne udtrykke forhåbning om, at den statistik, som UNI-C varetager, kan blive mere fyldestgørende.

Vi vil også gerne udtrykke stor tilfredshed med handlingsplanen vedrørende realkompetence (rapportens forslag 12-15), som på alle punkter imødekommer de behov, der er på området. Vi ser frem til at deltage i arbejdet med den. I relation til lobemærkningerne skal vi for klarhedens skyld opfordre til, at overskriften på afsnit 1.2.1 ændres til ”Realkompetence”. Folkeoplysningen kan nemlig ikke varetage realkompetencevurdering, men kan være med til at løfte ansvaret for de øvrige opgaver, herunder realkompetenceafklaring, -dokumentation og -vejledning.

Til sidst vil vi minde om den tidligere ministers løfte om at afsætte en pulje på 5 mio. kr. til at styrke bevidstheden om Danmark som et demokratisk samfund (rapportens forslag 5).

Med venlig hilsen

Per Paludan Hansen
Formand

Trine Bendix Knudsen
Sekretariatsleder